

ԱՆՑՅԱԼԻ ՀՈԳԵՎՈՐ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

ԱՆՀԱՅՏ ՄԻ ՀԵՂԻՆԱԿԻ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆԸ ՆՎԻՐՎԱԾ ՃԱՌԸ

Օգոստոսի 14-ին մախատոնական է ամենօրինակ մեր տիրուհի Աստվածածնի վերափոխման*:

Ամենասուրբ և ամարատ մեր տիրուհին, կամանցից միակ օրհնված Աստվածածինն ու միշտ կույս Մարիամը, ով իր ծնողներին տրված ավետիսով ծնվեց և երեքամյա դառնալով, շուտով, ծնողներից Աստծու տաճարին ընծայվեց և երեք տարեկանից ի վեր այնտեղ սնվեց: Եվ մինչ տասնչորս տարեկան Աստծու տաճարին էր հանձնված: Հետո քահանաները նրան Հովսեփի խնամակալությամբ են հանձնում, որին որպես նշանած էր խոստացված տնօրինաբար: Եվ մինչդեռ Հովսեփի տանն էր և նրա պահպանության ներքո, Գաբրիել հրեշտակապետի ավետմամբ Սուրբ Հոգով հղացավ Բանն Աստծով, կուսությամբ և անսերմնապես սնելով ամենքին կերակրողին և լիացնողին, մինչև որ հասցրեց մարմնավոր հասուն տարիքի և իր կրթնով կերակրեց հանդերձյալ աշխարհի Հորը: Բերեց տաճարին ընծայելու տաճարի Տիրոջը և Նրան, Ում միջոցով բոլոր զոհաբերությունները սրբազործվում են: Իր ուսերի վրա Եգիպտոս փախցրեց և այնտեղից ետ բերեց Նրան, Ով իր խոսքի զորությամբ կրում է այն ամենն, ինչ որ կա: Որ և մի անգամ (հին) Զատիկի տոնին Երուսաղեմ տարավ, իսկ Նա դեռ տասներկու տարեկան լինելով, մինչ ծնողները ետ դարձան, ինքը մնաց տաճարում՝ վարդապետների հետ խոսքի մատելով, որ և ինքն էր Հոր իմաստությունը: Նրա մայրը և մեր Տիրուհին շրջելով տառապում էր և որոնում Նրան: Ով և մկրտությունից հետո Հորից և Հոգուց վկայություններով երկնքից փառավորվեց, որպես իր Հոր հնազանդ Որդին՝ Սուրբ Հոգու ազդարարող ձայնով երկրի վրա Աստվածախայտությամբ փառավորվեց և հայտնեց մախապատիվ առաջին հրաշքը՝ Աստվածախայտությունը:

Քանզի, ըստ Հովհաննես ավետարանչի Մարիամն իր Որդուն հորդորում էր, և որպես ծնող հրահանգում էր Գալիլիայի Կանայում առաջին նշանը կատարել՝ հրաշքը գործել: Եվ երբ Տերը իր անձի՝ Աստծու Որդի լինելը բացահայտեց և սկսեց քարոզել Երկնքի արքայությունը և աստվածագործ հրաշքներ կատարել, նույն ինքը Նրա կույս Մայրը հավատալով հետևում էր և հնազանդ հավանությամբ աշակերտում էր իր Որդուն որպես Տիրոջ: Նաև Որդու չարչարանքների ժամանակ, երբ բոլոր աշակերտները թողնեցին ու փախան, նա չթողեց և միայն ինքն էր աղվեսարջ գործով Նրա ետևից գնում, քանզի ո՛չ կամացի տկարությամբ երկնչում էր և ո՛չ էլ թուլասրտությամբ վախից գայթակղված փախչում, և քանի որ կամացի տկարությամբ չերկնչեց, այլ արհամարհելով մահվան և զինվորների երկյուղը՝ խաչի մոտ էր և իր սրտի այրող տոչորմամբ Միածնին խաչակից և մահակից էր լինում:

* Զմմադի Մատենադարան, ձեռգ. № 412, ԺԵ դար, թղ. 79բ-82ա:

Արդ, նաև անգամ նրան՝ Երանելի Կույս տիրուհուն, այս ամենի փոխարեն իր որդին և Տերը, ամսիջապես իր հարությունից և համբարձվելուց հետո իր հետ Երկինք՝ անճառելի և անտրտում կյանքի անմահություն չտարավ: Այլ այստեղ՝ աշխարհում, տասներկու տարի տառապանքների և չարչարանքների վայրում թողեց պանդխտության, աղքատության և բազմապատիկ մեղություններով վշտերի մեջ փորձվելու և ճգնելու ու անձի առաքինության վաստակով մրցելու, որ չթվնար, թե ձրիաբար և ո՛չ էլ իբրև փոխատրաբար՝ արժանիքների համար, առանձնաշնորհ ստանալով առանց ջանքի և աշատության՝ միայն իր մայրը լինելու համար Տերը նրան [երկինք փոխադրելով] պիտի պսակեր: Այլ ինքն իսկ, ինչպես և իր Որդին էր ընդդիմամարտ պատերազմում, մարտնչելով ճգնության հանդեսում՝ ճշմարիտ հաղթության պսակներն ընդունում և ըստ տերունական հրամանի աստվածային հացի վայելքը քրտնաջան վաստակով ճաշակում: Նաև՝ որ մեզ բոլորիս քաջ հայտնի լինի և ճանաչենք նրա անհամեմատելի առաքինությունը և որ չնայած երկրի բոլոր ազգություններից և բոլոր արարվածներից առավել միայն նա ընտրվեց Աստծու Որդու մայրության համար և ծնեց Նրան որպես մայր: Ուստի այս ամենով մենք պետք է սովորենք, որ եթե այսպես եղավ մոր համար, որքան առավել մեղություններ է մեզ սպասվում, Աստծու Արքայություն մտնելու համար այն մեղ և անձուկ ճանապարհով, որով և ինքը մարդ լինելուց հետո մարմնով չարչարվեց և հետո բարձրացավ հայրենի փառքին, որը միշտ ունեւ: Նույնպես և ո՛չ մոր մայրությունը և ո՛չ առաքյալների աշակերտությունն է բավարար համարում, այլ թողնում է, որ նախ անձամբ առաքինաճան և ամեն ինչով համբերությամբ պտուղներ տան, և սա՝ մեր օգուտը տնօրինելով և որպես քարոզության խրատ, որ մենք ծուլությամբ չանհոգանանք և միայն շնորհներին չհուսանք հեղգանալով:

Դրա համար էլ Քրիստոս համբարձվելուց հետո իր մորը թողեց աշխարհում վշտերի և հրեաների պատճառած մեղությունների մեջ, քանզի մինչ Տիրամայրը երկրում էր, ինքն իսկ որպես որդի ուներ իր Միածին Որդի Քրիստոսին մարմնապես, և Տերը բավական էր Տիրամորը մեծագույն մխիթարության համար:

Իսկ երբ Միածնի երկինք համբարձվելուց հետո [Տիրամայրը] սուրբ առաքյալների ձեռքով մկրտվեց, մնում էր աղքատությամբ և խոնարհությամբ, ամեն տեսակի ճգնություններով հեզությամբ համբերում էր՝ չնայած Աստվածամայր լինելուն: Որպես [ուրիշ] մեկը մվաստ մարդկանցից և տառապյալներից, հազար անգամ ավելի էր ճգնում հանապազօրյա պահքով անդադար աղոթքներով, հսկմամբ և արտասուքով, և այսպես էր գործադրում ու նախ ինքն անձամբ վայելում քրիստոնեության շնորհները, օրինակ դառնալով մեզ ամենքիս և որպես տիպար և կանոն ընդունած շնորհի համար և արդարության վարքով՝ իր Միածնի անանության: Ինչպես ինքը տվեց մեզ ամենայն բարության օրինակը, այնպես էր ահա Տիրամայրը մեզ վարդապետ և առաջնորդ լինում իր գործով, այսպես իրեն հավասարեցնելով այրիների և որբերին, և արքայությամբ աշակերտող կույսերի հետ հաղորդությամբ ու սիրով՝ չափավորությամբ ժուժկալ ամեն ինչում հանապազօրյա մեղություններով և աղքատությամբ զանազան ճգնություններով հանուն Քրիստոսի միշտ կրում էր մարտիրոսական զրկանքներ: Նաև տեսակ-տեսակ մեղություններին և վշտերին էր համբերում:

Քանզի նրանք, որ Որդուն այդքան հրաշագործություններից և բարեգործությո-

յուններից հետո խաչել համարձակվեցին, ինչպե՞ս հետո Մորմ ու Կույսին կխնայեին: Որո՞նք և բազմիցս փորձեցին քարկոծել իսկուհուն, որը միայն Աստծու շնորհին: Որո՞նք և բազմիցս փորձեցին ծածկվում և այն փոքրիկ տնակը, ուր ճգնում էր, բազմիցս փութահին հրի մատնել: Եվ երբ աղոթելու էր ճգնում [Հիսուսի] ծննդյան տեղին, Գողգոթա և Սուրբ Գերեզմանին, քարկոծելով փախուստի էին մատնում և մախատիքներով տրամադրում շարունակ մեղում էին, և բազում անգամ ջանում էին սպանել: Էլ չաենք այլ վշտագին տրտմությունների և երկյուղալի խոսվածքների մասին, որ կրում էր քահանաներից և իշխաններից իր Որդու առաքյալներին բանտարկելու ու հալածելու համար: Նաև ողբագին լացն ու արտասուքները Ստեփանոս Նախավկայի, Հալուկոբոսի և աշակերտներից ուրիշների սպանման համար: Սակայն զորացած ամեն ինչ տանում էր համբերությամբ, ոչ մի բանից չէր զայրանում և չէր վճատում որևէ մեկին անեծքով, այլ աղքատությամբ և խոնարհությամբ այրիների հետ կենցաղավարելով, իր աշխատանքով էր կերակրվում ու ծառայությամբ կարոտյալների կարիքները առատապես հոգում, այցելելով ամեն տեսակ մեղությունների մեջ զսնվող որբերին, այրիներին ու հիվանդներին, և միշտ քարոզում էր ճշմարտությունը վկայելով:

Նաև տեսակ-տեսակ հրաշագործություններով շատերին էր Աստծու հավատքին բերում, խոնարհությամբ և հեզությամբ բոլորին ծառայելով, և չափավորությամբ մեջ իրեն պահելով ու ծառայական առաքիճությամբ իր անձն էր ճնշում և հավատի ճշմարտությունը բոլորին վկայելով հոգով մահատակվում էր:

Այլ մահ միայնությամբ և քաջալերում էր առաքյալներին Ավետարանը քարոզելու, քանի դեռ տասներկու տարի մարմնով երկրի վրա էր: Մինչև հասավ սահմանված ժամը և հաճո եղավ իր Միածնին արադարակշիռ վճռով մրան ազատել այս աշխարհի վշտագին պանդխտությունից: Որտեղ, ըստ մարգարեի խոսքի, «Կեղարի վրաններում» մնալը, մրա համար չարչարանքներից ամենամեծն էր, ու անտանելի վիշտ էր իր Միածնին Որդուց անջատումը և կարոտակեզ բաղձանքը, և Նրա մկտմամբ սիրո բորբոքումը, որով տոշորվում էր միշտ Նրա մոտ ելնելու:

Իսկ երբ լրացավ մրա վաթսուն տարին, այդ ժամանակ մրա մոտ առաքվեց Գաբրիել հրեշտակապետը, որն և մախ բերել էր Աստվածամայր լինելու ավետիսը, և հիմա էլ զալով կանչեց մրան Ձիթենյաց լեռ: Ուր երբ զմալով աղոթում էր, լեռան բոլոր տնկիները խոնարհվելով ծառաների մման մրա հետ երկրպագում էին, որտեղ էլ Գաբրիելը բերեց-տվեց մրան աշխարհի հաղթության պսակը, Աստծու դրախտի արմավենիների ոստերից, որը երբ երանութին ստացավ, վերադառնալով Ձիթենյաց լեռից, մույն պսակը ցույց էր տալիս սուրբ Կույսերին և այրիներին:

Եվ հետագա երեք օրերին, մինչև սուրբ առաքյալների հավաքվելը այս աշխարհից իր ճանապարհ ելնելու՝ վերափոխման գործերն էր կարգավորում՝ մաքրելով տնակը, և մահիճը պատրաստելով վառում էր ջահերը և լապտերները, և սպասելով Միածնին և առաքյալներին, իր զգեստները տալիս էր որբերին և այրիներին, որ մահ մեծ, մեր Տիրուհու հարսնության օրվա այս մախատոնին, սովորենք մեր հոգիները հարսանեկան զգեստներով զարդարել, որպեսզի Տանտիրոջից չկշտամբվենք, քանզի զալու է եկեղեցում զսնվողներիս մեջ և աքսորելու մրանց, ովքեր հարսանեկան զգեստներ չունեն:

Ապա ուրեմն, և մեծք, որ աշակերտում ենք առաքյալներին, հրավիրում ենք միա-

բանությամբ համախմբվել այս տոմին, որին իրավամբ Տերը իր սուրբ առաքյալներին այն տեղերից, ուր կային քարոզելիս, և երկրի ծագերից հավաքելով մույն տեղը ժողովեց, և ինքն իսկ Միածինը և ամենքի Տերը երկնքից խոնարհվելով իջնում էր, և բոլոր անմարմինների դասերը իր մոր պատվին վար բերում, որով մաս արդարների և մահատակների հոգիները երկրպագությամբ Տիրուհուն ընդառաջ էին գալիս, մարգարեներն իրենց առաջին կանխագուշակ վկայություններն էին երգում, և մահապետները, ի պատիվ Նրա, իրենց օրհնություններն էին սփռում Նրա դիմաց, և Նրա իսկ հայրը՝ Դավիթ, հոգու քնարով երգում էր խայտալով Աստծու այս ճշմարիտ տապանակի դիմաց՝ Արքայություն մտնելու համար, որ մույն այս երանելին երբեմն մվագելով օրհնակում էր կտակարանների տապանակի հանգչումը։ Նաև բոլոր մարդկանց մախածոողներ Ադամն ու Եվան՝ իրենց բոլոր սերունդներով, բոլոր սրբերի հետ ընդառաջ գալով Տիրուհուն երկրպագում էին օրհնելով Դասերը, որ մրանց փառքի պարծանքն ու հանգանքները վերացնողը եղավ, որոնց հետ և մենք այսօր [միաբան] օրհնում ենք ամեն ազգերից ու ազգություններից երանելիին, մույն իրեն անսերմ հղացածին, անարատին, մաքուրին, Աստծու արժանավոր աթոռին, հոգևոր և կենսունակ դրախտի ծառի անթառամ պտղով, որից մեղքերը վերացնող Աստծու գաղղ պտղաբերվեց, մինչև երկինք սանդուղքը, որում և Աստծու խոնարհ էջքը երկիր և մարդկանց վերելքը երկինք միջնորդվեց, Օծյալի մարմնի և հոգու կրկնակի գրի՝ ներքուստ և արտաքուստ ոսկով օծված՝ կուսության անապական տապանակը, որում անխառն և անբաժանելի միավորությամբ Աստծու Բանն ամփոփոյ կերպարանվեց, որով և անեծքների գետի ընթացքը առաջ և մահացու մեղքերի հորձանքը, ինչպես Հորդանանը ետ դարձավ, որով և մեզ ճշմարիտ Ավետյաց երկիր առաջնորդություն, ու դժոխքի արգելող պարսպի վերանալը հրաշագործվեց։

Ոսկյա սափորն անապական կուսությամբ, որն իր մեջ ամփոփեց երկնքից իջած անմահության մանանան, աստվածային տաճարը, որում սուրբ մարգարեներին ցույց տրվածով, Տերն էր գահին մասնաձև, Ադամի մեղկությունը ծածկող գեղմը, որում Աստծու Բանի խոնարհությամբ ցողի մման անաղմուկ էջքը եղավ, որն է կնդրուկի բլուր և ծաղկած հովիտ շուշանի, կնքված աղբյուր և սրբությամբ փակված մոր պարտեզ, և արևելյան փակված դուռ, որով Աստված մտավ և ելավ, և այն ծածկված մնաց, և մաքրությամբ հաստատուն երկնաման լեռը, որից անձեռագործ և առանց գործիքի հատվեց վեմը կենդանի, և ուրիշ այսպիսի օրհնակներով էին մարգարեները գովում միշտ Կույսին, անապական հարսին, սուրբ ծնողին, հրեշտակներից ավետարանվածին, բոլոր մարդկային ազգերի լեզուներով օրհնաբանված երանելիին, քանզի և քարոզված էր բոլոր սրբերից, երկնքի դշխուն, և երկրի ծագերի թագուհին, Աստծու հարսը, և Սուրբ Հոգու բնակարանը, Քրիստոսի մայրը, և Միածինն էպես ծնողը, ճշմարիտ Աստվածածնողը Մարիամ, որին Գաբրիելի ավետմամբ պատրաստվենք պատվել սրբությամբ տոնելով, և ջանանք մրանով անդադար փառավորել Հորը և Որդուն և Սուրբ Հոգուն այժմ և միշտ և հավիտյանս, ամեն։